Anul I. No. 1

2 lei exemplarul.
30 lei ab. anul

Noembrie 1932.-1933]

In preajma gândului

Revistă de cultură generală

Apare lunar
sub conducerea unui comitet

Redacţia şi Administraţia:
Cernăuţi, Str. Bolintineanu No. 10 A.

Cuvânt înainte!

E tradiţia ca fiecare publicaţiune ce-şi face apariţia să concretizeze în puţine cuvinte factorii ce au determinat-o să apară şi scopul ce-l urmăreşte.

Suntem un grup de tineri intelectuali, cari simţind necesitatea unei colaborări de idei din toate domeniile,ni-am adunat în jurul acestei cerinţe imperioase, pentru a o satisface în limita posibilităţii.

Urmărim de multă vreme apariţia unei reviste la care să poată colabora toţi tinerii cari contribuind cu munca şi talentul lor, merită uneori să fie trecuţi în paginile literaturii.

Primim deci bucuroşi în mijlocul nostru pe toţi acei cari muncind serios, doresc să lase o urmă în această viaţă şi pe acei cari voiese să-şi formeze un teren în viaţă socială.

Comitetul.

Vasile Conta.[1]

In viaţa noastră publică dăinueşte un simţ de nedelicateţă, un spirit de insenzibilitate, pentru vre-un moment mai important din viaţa unui bărbat de seamă ce a contribuit la progresul culturii noastre, cum e ziua de 21 Aprilie a. c.), în care s'a împlinit semicentenarul morţii lui Vasile Conta. Această zi a fost trecută aproape neobservată, lăsând în pace valul uitării ce s'a depus peste memoria acelei figuri filosofice, ce s'a impus ca prima în istoria filosofiei româneşti.

Incă din frageda copilărie V. Conta îşi arată micile sale înclinaţiuni, dar acestea n'au dat nimic de bănuit în contrast cu unele lucruri ce adesea le făcea în tinereţă.

Născut în 15 Noembrie 1846, în satul Ghindăoani, jud. Neamţ.[2]) (In ce priveşte data naşterii sale sunt mai multe păreri, că s'ar fi născut în 1845 şi în Basarabia).[3])

Obârşia familiei sale se trage dela străbunul Miron Costin, vestitul cronicar moldovean din sec. 17, care familie şi-a schimbat numele din Costin în Conta. Şcoala primară o face la Neamţ, iar liceul la Iaşi. Dela început V. Conta s'a arătat că numai de carte nu-i. In clasa I-a şi a II-a a rămas repetent. Văzând el că e greu, în 1862 când avea 16 ani, luat de valurile tinereţii şovăitoare, dezertează dela şcoală întocmai ca şi Eminescu, dându-se în dragoste cu o actriţă, care venise întâmplător prin Iaşi. După un an, de pribegie şi greutăţi ce le întâmpină alături de iubita sa actriţă, se întoarce înapoi la Iaşi, începând să studieze serios, trecând în studiul particular Termină liceul şi-şi ia bacalaureatul în 1868. In 1869 o societate filantropică din Iaşi, îi acordă o bursă pe 3 ani ca să-şi urmeze studiile la Institutul Superior de Comerţ din Anvers (Belgia) Acum Conta nu se mulţumeşte cu atât, ci mai studiază afară de studiile comerciale şi dreptul la Bruxelles, de unde vedem şi marele contrast între elevul şi stud. Conta, care atât timp cât a fost student a muncit din răsputeri şi din cauza greutăţilor şi a mizeriei ce a dus-o în tot decursul vremii, a ajuns tuberculos.

Incă în timpul studiilor (1871), el este nevoit să plece la Pisa (Italia), pentru a-şi căuta de sănătate. In 1871, obţine diploma de absolvire a studiilor comerciale

---

[1]) Prelucrare după conferinţa ţinută în 27 Iulie a. c. la Soc. Cult. „Tinerimea" Mihăileni.

[2]) Dată luată din I. A. Răduleseu-Poganeanu": „Ueber das Leben und die Philosophie Contas", Leipzig 1902 p 11—49 şi din „Conv. Lit," 1895 p. 923—937.

[3]) Octav. Minar, Filozoful Conta, p. XII—XIII.

şi în anul următor îşi ia doctoratul în drept la Bruxelles. In Ianuarie 1873, se prezintă la un concurs pentru catedra de drept civil la Universitatea din Iaşi, dar această catedră o ocupă ceva mai târziu, în acelaş timp începe să colaboreze la revista „Convorbiri Literare". In 1879, este ales deputat de Iaşi, în Constituantă, unde ţine un discurs, în şedinţele din 4 şi 5 Sept în chestia evreiască pe când aceştia cereau drepturi După activitatea sa în Constituantă, I. C Brăteanu care până atunci îi face opoziţie, acum îl numeşte Ministru al Instrucţiunii Publice, dar nu rămâne mult timp ci dimisionează, din cauza opoziţiei ce i-se făcea, primind în acelaş timp postul de Consilier la Inalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

In toamna anului 1881, pleacă din nou în Italia, să-şi caute de sănătate care era ruinată de ftizie, dar boala era destul de gravă şi se întoarce sdrobit la începutul anului următor şi nu mult dela sosire îşi dete obştescul sfârşit. Era ziua de 21 Aprilie 1882.

V. Conta şi actualmente d-l C. Rădulescu-Motru sunt singurii gânditori români cari au contribuit la cultura românească dându-ne sisteme filosofice unitare şi concepţii originale asupra vieţii şi existenţii; V. Conta în „Teoria Ondulaţiunii Universale", — d-l C. Rădulescu-Motru cu „Personalismul energetic".

Dacă studiem opera sa expusă în: „Teoria fatalismului", Teoria Ondulaţiunii Universale", „Originea speciilor", „Incercări de metafizică", „Bazele metafizicei" şi „Intâile principii cari alcătuesc lumea", se vede la baza tuturora aceiaşi concepţie unitară, un materialism absolut, un determinism înrudit cu fatalism şi o concepţie mecanică universală.

(Va urma.)

Costache V. Ţicaliuc
stud. în filosofie şi litere.

Din a ochilor tăi raze.

Din a ochilor tăi raze
Una mi-o trimite mie
Să pătrundă'n al meu suflet
Şi-oiu purta-o pe vecie.

Pe a vieţi-mi triste drumuri
Ea să mă călăuzească
Şi de-oi fi sătul de viaţă
Clipa să mi-o înveselească.

Să-mi redea speranţe'n suflet
Dorul aprig de-a trăi
Şi noroc de nu la alta
Cel puţin cât te-oi iubi.

F. H. Cimpoieşu

Se duce şi toamna!

Zilele posomorâte şi din ce în ce mai friguroase ni-o spun. Natura întreagă s'a pregătit par'că spre a primi noul anotimp: Arborii şi-au lepădat haina lor cea verde, preschimbând-o într'o mantie portocalie, aşternută ca un covor la rădăciuna lor. Puţini sunt doar aceia ai căror vesmânt - deşi afilit se mai ţine încă, dar care deasemeni e pe cale ducă, fapt care mi-l adevereşte cea mai uşoară adiere de vânt. Cântăreţii şi tot felul de păsări cari iubesc anotimpul cald, nu se mai văd. Ţăranii şi-au terminat lucrul câmpului, îndeletnicindu-se pelângă casă cu lucrări caracteristice anotimpului care vine.

Totul e trist, totul pare amorţit! Nu mai întâlneşti figuri vesele şi pline de voioşie, nu mai vezi întipărită pe faţa fiecăruia acea expansiune ce ţi-o procură numai natura plină însăşi de viaţă. Zilele, deşi scurte, trec anevoios, din cauza tristeţii şi posomorârii lor! Toate ne vorbesc: Se duce şi toamna!

Da, se duce şi toamna aceasta, precum s'au dus spre a nu mai reveni — zilele trăite de noi până acum!

Se duce şi toamna!

Dumitru Crăescu
Student C-ţi.

Sfat pentru tine.

Când soarta grea te va lovi
Ce-a spune lumea nu privi
Ci cată-a'nvinge drumul greu
Şi un bine crede orice rău

La un dispreţ să râzi senin
Să nu-ţi crezi zilele un chin
Te ia cu lumea, fă cum crezi
Dar răul, numai bine'l vezi

Dia Căndea.

Instinctul.

Noapte de toamnă. Bură continuă, noroiu şi vânt. Intunericul pustiu ce stăpâneşte întinderea e stingherit doar de singura lumină ce se zăreşte în partea de miază-noapte a oraşului Moment de adâncă nelinişte sufletească.

Nici un sgomot, nici un lătrăt de câine, ci doar şuerul spărietor al vântului şi bura ce-ţi acoperă mereu faţa.

In această noapte de toamnă târzie, Emil Glăjaru ieşind din casa iubitei sale ,Cornelia Călineanu, se îndrepta spre satul său. Locuia la o depărtare de

3 km. de oraş în suburbia Maidan, chiar lângă postul de jandarmi. Păşind apăsat şi turtind sub picioare ca un erou noroiul, înainta greoiu şi cu oaricare nesiguranţă. Nu i-a plăcut de loc purtarea Corneliei faţă de el în seara ţasta. Avea ea ceva ascuns care nu i-a destăinuit lui. Ii păru rău că n'a mai rămas la ea şi că a plecat supărat, lăsând-o atât de decepţionată.

— „Dece oare mi-a dat de înţeles că e târziu şi trebuie să plec . . ? Nu cumva aştepta pe cineva . . . ?"

La această idee inima începu să-i bată cu putere şi sângele să i se pună în mişcare. Emil Glăjaru făcu la dreapta'mprejur şi începu să alerge ca un nebun spre casa iubitei sale,

— „Am să-i prind . . . am să-i prind strângându-se şi sărutându-şe. Sunt sigur că e cineva la ea . . . "

Fugia din ce în ce mai tare împroşcându-şi toate hainele de noroiu şi răsuflând din greu, ajunse în faţa casei unde locuia geneza suferinţii lui; a cărei locuinţă plutea într'un întuneric misterios.

Obosit şi istovit de atâta fugă, cu inima bătând continuă acelaş tact, era gata să-şi dea sfârşitul, ca şi soldatul care aleargă la Atena să vestească izbânda grecilor de pe câmpia Maratonului. Privi pe la ferestre poate va zări vreo licărire de lumină Nimic Când în fine îşi dădu seama de neadevărul gândurilor sale, apucă din nou drumul casei Această noapte de toamnă ploioasă, noapte posomorâtă şi întunecoasă, coincidea perfect cu starea sa psihică. Ii era atât de dragă noaptea asta, încât ar fi vrut să ţină veşnic ca să-i poată asculta şuerul vântului — suferinţele sufletului — să-i acopere mereu faţa bura atmosferii — cuvintele de gelozie pe care i le rostise Cornelia şi de care de câte ori îşi aducea aminte simţea cum lacrimile îi acoperă faţa şi să-i guste întunericul pe care îl asemăna cu bacilul ce-l purta în sânge.

O iubia atât de mult pe Cornelia şi-ar fi vrut s'o ştie a lui! . . . .

Făcuse mai mult de jumătate de drum, când aproape de colţul străzii pe care trebuia s'apuce, auzi descărcătura unui revolver.

Un glonţ i se opri în piept, iar un altul trimis posterior pe la spate, îl prăbuşi de-alungul drumului.

Sgomotul armei aduse la faţa locului unde se auzi o detunătură, pe cei doi jandarmi ai satului care-l găsiră pe Emil Glăjaru mort.

Şi când te gândeşti că cel ce-i cetise gândul c'ar dori să ţină veşnic noaptea blestemată, nu era altul decât cel ce-a strâns-o şi sărutat'o pe Cornelia, după plecarea lui! . . . .

Instinctul nu-l înşelase! . . . .

Th. Ponu.

Epigrame.

. . . . unui epigramist.

Făcând zilnic epigrame
S'ar putea din întâmplare
Ca'ntr'o zi să-ţi faci şi una
Care să te doară tare. . .

T. Spădescu.

Toamna.

Toamna'şi cerne-agale ploaia
peste câmp şi peste târg
peste fructele în pârg,
scutură alene foaia
arborilor depe zone
Şi'ntristează zilele . . . .
Toamna şi copilele
par ar fi mai monotone.
Numărăm vieţile
Toamna; dimineţele
sunt păcloase şi e rece . .
Din cerdac mă uit cum trece
un pârău pe-o grohotă
şi-l ascult cum hohotă

Jean Pohonţu.

B. P. Haşdeu şi N. Grigorescu.

Era Sâmbătă 25 Aug 1907, când prin dangătul lugubru al clopotelor se anunţa stingerea din viaţă, la Câmpina, a celui mai erudit bărbat român B. P. Haşdeu. O Asemenea pierdere destul de dureroasă pentru toţi, a fost şi aceia a pictorului N. Grigorescu vrednicul reprezentant al artei naţionale, (mort în 21 Iulie 1907, în căsuţa sa ţărănească din Câmpina).

Iată ce ne spune d. prof. univ. M. Dragomirescu, despre aceste pierderi înregistrate în analele vieţii noastre culturale: „In timpul din urmă, noi Romînii am pierdut pe doi dintre oamenii noştrii mari, pe Grigorescu, cel dintâi artist romîn, de care Pictura trebue să ţină seama, şi pe Haşdeu, cea mai vastă şi mai luminoasă putere romînească de concepţiune si imaginaţiune, ale cărui producţiuni, de n'ar fi fost prin esenţă hibride ar fi putut avea desigur o valoare şi mai mare şi mai generală, decât cea a marelui poet [1])

B P. Haşdeu are una din cele mai vaste activităţi literare şi se remarcă prin esenţă în domeniul istoric şi filologic S'a ocupat cu ziaristica, a scris drame,

[1]) M. Dragomirescu, „Critica vol I (Directive, 1896—1910) p. 159.

romane, poezii lirice, a făcut critică şi satiră politică şi literară, şi chiar filosofie. „Pana sa măiastră a încercat toate genurile literare şi aproape în toate ramurile ştiinţilor morale, . . . tăind mereu brazdă nouă în ţelină şi dând o nouă direcţie studiilor istorice şi filologice la noi.[2]) In scrierile sale pur literare se vede înclinaţiunea spre romantism în felul lui V. Hugo, Puşchin şi Lermontov; el este acela care ne-a lăsat opere de cea mai mare însemnătate precum: „Etymologicum Magnum Romaniae" (1887-1898), „Istoria critică a Românilor", (1874), „Cuvente den bătrâni" (1878-1879), „Răsvan şi Vidra" (1867), „Sic. Cogito„, etc.

Despre tragicul sfârşit a lui Hasdeu d. N. Iorga spune: „A lăsat câţiva şcolari şi un număr nesfârşit de admiratori, de şi a murit între slugi şi linguşitori de ultima treaptă. A fost frumos, a fost iubit, a fost mândru, a gustat larg din mierea cerească a gloriei: os de Domn, s'a visat Domn el însuşi. A fost şi bogat pe vremuri. A trăit mult şi a luat vieţii tot ce ea poate să dea".[3])

Haşdeu avu o minte cuprinzătoare, dornic de ştiinţă, cu repercusiuni acute asupra culturii noastre. Cu toată admiraţia ce o avea faţa de ştiinţa rusă, el dispreţuia cu cea mai mare ură pe Ruşi; el însuşi zice: „Toate scrierile mele fără esceptiune au fost o şcoală de românism".

N. Grigorescu, prin însuşirile sale cu adevărat exepţionale şi de o senzibilitate coloristică foarte desvoltată şi cu o puternică viziune plastică, s'a descătuşat chiar dela început de tipic. In tablourile sale se vede fluiditatea şi frăgezimea de colorit, cari i-au creiat numele. La el acelaş subiect, — carul cu boi, ciobanul, târla cu oi şi alte atâtea sumedenii de-a tablouri sunt înfăţişate cu cele mai adânci subtilităţi.

Iată cum caracterizează în câteva cuvinte Dr C I. Istrati. opera lui Grigorescu: „ . . acel ce fixă, pe vecie, pe pânze nemuritoare, viaţa românească, portul şi obiceiurile, cari din nefericire se dau aşa de iute uitării; acel ce diviniză plaiurile, câmpiile florile şi pe Romănca cea gingaşă; acela, mai pe scurt, care a lăsat urmaşilor să vadă cum era pe timpul lui omul, ţara şi cerul nostru frumos şi plin de farmec, este el, care până în prezent e pictorul neîntrecut şi admirat de toţi: este el, patriotul curat şi sincer, ce şi-a iubit cu căldura neînchipuită ţara şi neamul, cărora le-a închinat cu drag toată puterea geniului şi muncii sale"

De aici vedem marea însemnătate alui Grigorescu, acela care trecând prin o sumedenie de-a peripeţii, a ajuns să fie cel mai mare pictor român; acela ca după informaţiile ce ni-le-a dat Delavrancea, culeg „untişor (o floare) de prin iarbă", pe care-l vind pentru aşi cumpăra culori şi pensule. Adesea el ins zicea că „primăvara a jucat un mare rol în viaţa me

Azi când s'au împlinit un sfert de veac de moartea lui Haşdeu şi Grigorescu, nimic nu ne poa face ca să lăsăm vălul uitării lor în pace şi oricum fi cultura românească în viitor trebue să-şi aminteas de aceste personalităţi, căci sufletul lor face par din cel românesc. Atât unul cât şi altul au contribu cu maximum posibil pentru lărgirea orizontului cultur noastre în general; ei sunt acei ce au deschis căi n pe cari alţii să-i urmeze cu aceiaşi fidelitate şi c aceiaşi intenzitate cum au început-o ei.

Ovid Vâlcoveanu.

. . . . Lunei.

Poeţii gânditori aşteaptă
Pe cer ca să apari;
Cei lungi de mână însă
Se roagă să dispari

Demetrus.

Redacţionale.

Colaboritorii sunt rugaţi să-şi trimită manuscrisele lor cel târziu până în 28 a. c.

Manuscrisele nepublicabile nu se înapoiază.

Articolele nepublicate, vor apare în No. 2; aceasta din lipsă de spaţiu. Cei în drept să fie pe pace: vor fi satisfăcuţi.

D-Sale
Către

D lui / lei „Academia Romȃ

București

[2]) D. Onciul, Analele Acad. Rom. s. II, T. XXX, 1807—1908 Partea adm. şi desb. p. 30.

[3]) N. Iorga, „Oameni cari au fost" (Bibl. „Scriitorii Romîni" No. 4) p. 14.

[4]) Analele Acad. Rom. s. II, T. XXX 1907—1908. Partea adm. şi desb. p. 25—26.

Tipografia Bernhard Fleischer, Siret.